

Начальнику управління ліцензування
Діяльності професійних учасників ринку
Державної комісії з цінних паперів
та фондового ринку
пані Занозі І.О.

Шановна Ірино Олександрівно!

Відповідно до Вашого листа № 14/03/10733 від 14.06.2011 надаємо пропозиції щодо визначення критеріїв періодичності проведення торгів на постійно діючій основі та встановлення мінімальних параметрів програмно-технічного комплексу біржі.

1. Щодо критеріїв періодичності проведення торгів на постійно діючій основі.

Положення про функціонування фондових бірж вимагає забезпечення функціонування фондової біржі на постійно діючій основі (п. 2 розділу I) та забезпечення умов для проведення регулярних біржових торгів на постійно діючій основі кожного торговельного дня, який є робочим згідно із законодавством України (п. 1 розділу III). Так само на регулярності торгів як основної ознаки фондової біржі та діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку акцентує свою увагу базовий Закон «Про цінні папери та фондовий ринок». Тим не менше, конкретних критеріїв регулярності торгів чинне законодавство не містить.

Фактично біржа має створити умови для регулярних торгів, але ступінь регулярності інтересу до біржових торгів з боку учасників фондового ринку залежить не тільки від фондової біржі, але й від загального стану розвитку національного фондового ринку.

Тим не менше, певні кількісні критерії для визначення регулярності торгів необхідні. На наш погляд, ці вимоги мають стати розумним компромісом між необхідністю стимулювати бодай мінімальний рівень ліквідності та регулярності торгів, з одного боку, та доцільністю забезпечення достатнього рівня конкуренції між національними фондовими біржами, що в останні роки виступає одним з дієвих факторів сталого розвитку організованого сегменту фондового ринку України, з іншого боку.

Найбільш жорстким критерієм може стати вимога щодо обов'язкового проведення біржових торгів протягом кожного робочого дня, але таким вимогам не відповідають навіть певна частка фондових бірж-членів Світової Федерації бірж: кількість торговельних днів в середньому за місяць коливається в межах 19-21 (див. *табл. 1*). В Україні щоденно проходять торги на 3 фондових біржах з 10.

Лояльнішим критерієм може стати вимога на рівні, вдвічі меншому, ніж середній рівень бірж-членів Світової Федерації бірж - торги мають проходити принаймні через день, тобто як мінімум 10 днів на місяць або 120 днів на рік. Останній варіант здається більш виваженим через певну сезонність біржової активності, яка природно спадає протягом січневих та травневих свят тощо.

В Україні, як свідчить статистика біржових торгів протягом перших п'яти місяців поточного року, такому критерію відповідають 7 фондових бірж з 10 (див. *табл. 2*), причому на ці 7 бірж припадає 99,97% загального обсягу біржових торгів.

Додатковим питанням є умови, за яких торговельний день дійсно, а не формально варто називати результативним, тобто таким, протягом якого проходили торги. Напевне, це не можуть бути лише виставлені протягом дня заявки на купівлю-продаж. Виходячи з визначень біржових торгів¹ та торговельного дня², наведених у п. 1

¹ біржові торги - організоване укладання на фондовій біржі угод щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів відповідно до законодавства та правил фондової біржі.

² торговельний день - визначений фондовою біржею робочий день, протягом якого здійснюються біржові торги.

розділу I Положення про функціонування фондових бірж, варто вважати торговельним днем день, коли укладалася принаймні одна угода (договір) щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів.

Табл. 1. Показники бірж-членів Світової Федерації бірж протягом 2010 року

Показники		Північна та Південна Америка	Азіатський та Тихоокеанський регіон	Європа, Азія, Близький Схід	В середньому по 52 біржам
Кількість торговельних днів за рік	мінімум	237	238	243	237
	максимум	253	253	258	258
	середнє значення	248,4	247,1	251,4	248,9
Кількість торговельних днів в середньому за місяць	мінімум	19,8	19,8	20,3	19,8
	максимум	21,1	21,1	21,5	21,5
	середнє значення	20,7	20,6	20,9	20,7

Джерело: <http://www.world-exchanges.org/statistics/annual/2010/equity-markets/number-trading-days-average-daily-turnover-and-average-value-t>.

Табл. 2. Кількість торговельних днів протягом січня-травня 2011 року

Фондові біржі	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	В середньому за 5 місяців
ПФТС	18	20	22	20	19	19,8
Перспектива	18	20	22	20	19	19,8
УБ	18	20	22	20	19	19,8
КМФБ	17	17	22	19	16	18,2
ПФБ	15	15	16	12	8	13,2
УМФБ	11	14	18	13	7	12,6
СЄФБ	9	8	9	17	10	10,6
УФБ	5	5	4	3	8	5,0
УМВБ	3	4	5	4	3	3,8
ІННЕКС	2	4	7	3	3	3,8
Середній показник по біржовому ринку	11,6	12,7	14,7	13,1	11,2	12,7

Джерело: Інтернет-сайти українських фондових бірж

Таким чином, пропонується наступне визначення критеріїв періодичності проведення торгів в Ліцензійних умовах провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку або у п. 2 розділу I Положення про функціонування фондових бірж:

забезпечення функціонування фондової біржі на постійно діючій основі, а саме забезпечення протягом календарного року не менше 120 торговельних днів, протягом яких було укладено та виконано не менше одного біржового договору.

2. Щодо встановлення мінімальних параметрів програмно-технічного комплексу, що використовується біржею під час проведення біржових торгів.

ПАТ «ФБ «Перспектива» неодноразово підкреслювала у листах³ та протягом консультацій на робочих групах необхідність визначення певних вимог до електронної торговельної системи (далі - ЕТС) фондової біржі або бодай до обов'язковості її наявності у фондової біржі⁴.

Тим не менше, аналіз нормативних документів Комісії та практики організації біржових торгів свідчать, що ЕТС є однією зі складових більш широкого за функціональними властивостями програмно-технічного комплексу фондової біржі.

³ Останній – в межах пропозицій до системного перегляду Положення про функціонування фондових бірж – листом № 11/03/31-01 від 31.03.2011.

⁴ Існуюча редакція п. 7 розділу II Положення про функціонування фондових бірж висуває вимоги до ЕТС біржі лише у випадку її наявності, тобто, наявність ЕТС у фондової біржі не є сьогодні обов'язковою.

Визначення ЕТС та перелік функцій, які ЕТС повинна забезпечувати, дозволяє дійти висновку, що ЕТС призначена саме для обслуговування торгів. Натомість, біржа повинна мати ширші програмно-технічні можливості (власної розробки або на базі використання інших складових інфраструктури ринку - депозитарної, клірингової, платіжної системи).

На даному етапі, можливо, недоцільно висувати додаткові вимоги до цього програмно-технічного комплексу, але *важливо принаймні визначити у Ліцензійних умовах або Положенні про функціонування фондових бірж необхідність його використання та мінімального складу (звітність та інші форми інформаційної взаємодії з ДКЦПФР, Держфінмоніторингом, депозитаріями, іншими розрахунковими і кліринговими установами, інформаційний обмін з іншими фондовими біржами)*. Тим більше, що п. 8 глави 2 Ліцензійних умов вже містить вимоги до фондових бірж, які здійснюють кліринг і розрахунки за договорами щодо похідних (деривативів), щодо обов'язкової наявності автоматизованих систем, які забезпечують здійснення клірингу та розрахунків за договорами щодо похідних (деривативів), зокрема надійність зберігання, швидкість обробки і достатній рівень автоматизації процесів збору, передачі та обробки інформації. При цьому ці автоматизовані системи не визначені як частина ЕТС біржі, напевне, це одна з частин ПТК біржі.

Ще більш важливо визначити бодай мінімальні вимоги до операційних можливостей біржової торговельної платформи з огляду на необхідність стимулювання зростання ліквідності національного фондового ринку. Існуючі Вимоги до програмних продуктів на фондовому ринку, затверджені рішенням Комісії від 16.07.2003 № 349, є достатньо загальними та не містять особливостей для конкретних видів професійних учасників фондового ринку.

Натомість необхідність підвищення конкурентоспроможності національного біржового фондового ринку вимагає висунення хоча б найменш обтяжливих для фондових бірж вимог до торговельної платформи.

Вважається за доцільне висунути хоча б такі мінімальні вимоги:

Електронна торговельна система для забезпечення можливості розширення доступу до біржових торгів повинна відповідати наступним кількісним критеріям:

- до електронної торговельної системи можуть отримати доступ одночасно (тут і далі в цьому пункті - протягом 1 секунди) не менше 50 учасників торгів;

- кількість заявок, які можуть бути одночасно подані до електронної торговельної системи та оброблені (шляхом перевірки на можливість укладення на їх підставі біржового договору), не може бути нижче 50,

- час обробки заявки не повинен перевищувати 5 секунд.

Зазначені вимоги не поширюються на ринок торгів «з голосу».

З повагою,

Директор
ПАТ «Фондова біржа «Перспектива»

Шишков С.Є.